

Atıf - Reference: Karlı, İhsan; Özel, Meltem (2020) Türkiye'nin uluslararası imajında yurttaş diplomasisinin rolü: Erasmus+ Değişim Programı özelinde Polonya örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(9): 1-17.

Türkiye'nin uluslararası imajında yurttaş diplomasisinin rolü: Erasmus+ Değişim Programı özelinde Polonya örneği

İhsan Karlı*
Meltem Özel**

Öz

Bu makalede, yurttaş diplomasisi, eğitim değişim programları ve uluslararası öğrenciler ile ilgili kavramlar açıklanmış ve yurttaş diplomasisinin değişim programlarıyla olan ilişkisi tartışılmıştır. Polonya ve Türkiye arasındaki mevcut ilişkilerin ele alındığı makalede, Erasmus+ Öğrenci Değişim Programı ile Polonya'ya giden Türkiye vatandaşlarının, Türkiye imajını geliştirmeye ve iki ülke arasındaki karşılıklı iletişimi ve anlayışı artırmaya yönelik oynadığı rol analiz edilmiştir. Erasmus+ programı çerçevesinde 2018-2019 akademik yılı bahar döneminde Polonya'da öğrenim görmüş olan 13 öğrenci ile görüşülmüştür. Veriler yüz yüze yapılan yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmış ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Polonya'yi tercih eden öğrencilerin en fazla ekonomik koşulları, konum ve arkadaş tavsiyesini dikkate aldıkları görülmektedir. Sosyal yaşam ortamlarının çokluğu ve öğrencilerin uluslararası ortamda İngilizce seviyelerini geliştirme imkânı, öğrencilerin tercihini etkileyen diğer etkenler arasında yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular analiz edildiğinde katılımcı öğrencilerin gittikleri ülkelerde karşılaştıkları ayrımcı, dışlayıcı ve ırkçı yaklaşımların, öğrencilerin uyum süreçlerini ve kültürel etkileşimini olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Buna karşın öğrencilerin, Türk kültürünü anlatmak, Türkiye'yi iyi bir şekilde temsil etmek ve Türkiye'ye karşı ön yargıları kırmaya çalışmak için kişisel iletişim becerilerini kullanarak bireysel çaba sarf ettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kamu diplomasisi, yurttaş diplomasisi, değişim programları, uluslararası imaj, kültürel etkileşim

The role of the citizen diplomacy on Turkey's international image: Erasmus+ Exchange Program in Poland

Abstract

In this article, the concepts of citizen diplomacy, educational Exchange programs and international students are explained and the relationship between citizen diplomacy and Exchange programs is discussed. The relations between Poland and Turkey are spoken. The role of outgoing Turkish citizens to Poland with Erasmus+ Student Exchange Program about the improving mutual communication and understanding between two countries and improving Turkish image has been analyzed. Within the framework of the Erasmus + program, 13 students studying in Poland during the spring of 2018-2019 academic year were interviewed. Data were collected through face to face interviews and analyzed by descriptive analysis. It is seen that students who prefer Poland take the most economic conditions, position and advice of friends into consideration. The abundance of social life environments and the

* Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, ihsankarli@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-3099-4865

** Öğr. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, meltemduyal@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4037-7393

ability of students to improve their English at an international level are among the other factors affecting students' preferences. When the findings obtained in the study were analyzed, it was found that the discriminatory, exclusionary and racist approaches faced by the participating students in the countries they were visiting had a negative effect on the adaptation process and cultural interaction of the students. In contrast, students, to tell the Turkish culture, Turkey is a good way to represent and using personal communication skills to work to tear down prejudices against Turkey have been found to exert individual effort.

Keywords: Public diplomacy, citizen diplomacy, exchange programmes, international image, cultural interaction

Giriş

Uluslararası öğrenci değişim programları, ülkelere ve yükseköğretim kurumlarına sağlamış olduğu ekonomik, kültürel, sosyal ve politik katkılardan dolayı, dünyada önemli bir faaliyet olarak ele alınmakta ve kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilmektedir.

Uluslararası eğitim ve öğrenci değişim programları ile ülkelerarası yükseköğretim kurumlarının iş birliğini teşvik etmek ve eğitimde kalitenin yükselmesine katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Devletler, kendi vatandaşları ve yabancı vatandaşlar arasındaki iletişimi teşvik ederek ülkelerinin imajını geliştirmek, dış politikası için olumlu bir algı oluşturmak için pek çok değişim programını finanse etmektedirler. Öğrenciler yeni yerler keşfetme, farklı kültürleri tanıma, dillerini geliştirme gibi gerekçelerle yurtdışında eğitim almak istemektedirler. Değişim programları sayesinde, öğrenciler farklı kültür ve yaşam tarzlarını tanıma ve kendi kültür ve yaşam tarzları tanıtmaya imkânı bulmaktadırlar.

Yurttaş diplomasisi kişilerarası iletişime dayanmakta ve kamu diplomasisinin bir unsuru olarak kullanılmaktadır. Yurttaş diplomasisinde vatandaşlar, iletişim halinde buldukları kişilere ulusal değerleri ve ulusal çıkarları yüz yüze anlatmaktadırlar. Ayrıca diğer ülke vatandaşlarıyla yüz yüze iletişim kurmaya yarayan değişim programları, yurttaş diplomasisi aracı olarak etkin bir şekilde kullanılabilirler.

Diğer taraftan kendi milletini üstün görme olarak tanımlanan 'etnomerkezcilik', kültürel yetkinliğin düşmanıdır. Farklılık ve çeşitlilikleri reddeder ve çeşitli halklarla güçlü ilişkiler geliştirme olanaklarını sınırlar (Wrigley, 2015, s. 391). Etnomerkezcilik kendi kültürünü merkeze koyma ve diğer kültürlerden üstün tutma olarak da tanımlanabilir. Etnomerkezciler, diğer kültürlerle karşı ön yargı ile yaklaşarak, kendi kültürünü ve kendi milletini diğer toplumlardan üstün tutarak ırkçı bir yaklaşım sergileyebilirler.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında okuyan iki Türk öğrenci, 2016 yılında Polonya'da gerçekleştirdikleri Erasmus+ değişim faaliyeti esnasında Polonyalı öğrenciler tarafından Türk oldukları için darp edildiklerini bildirmişlerdir. Bu bağlamda Avrupa Birliği ülkeleri ve program ülkeleri arasında uygulanan Erasmus+ değişim programı ile Polonya'da öğrenim görmüş olan öğrencilerin Polonyalı vatandaşlar ile gerçekleştirdikleri iletişim ve etkileşim araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Uluslararası değişim faaliyetlerinden yararlanan vatandaşlar, gittikleri ülkelerde kendi ülkelerini ve kendi kültürlerini iki yönlü iletişim aracılığıyla anlatmakta; yabancı ülkeleri ve yabancı kültürleri daha yakından tanımaktadırlar. Bu çalışmanın amacı, yurttaş diplomasisi unsuru olarak değerlendirilen değişim programlarının, ülkeler arası karşılıklı dayanışmanın, anlayışın ve işbirliğinin gelişmesi ve uzun vadede karşılıklı ön yargıları ortadan kaldırması üzerindeki rolü konusunda bir araştırma gerçekleştirmektir.

Kamu diplomasisi

Kamu diplomasisi, devletlerin, vatandaşların yanı sıra devlet görevlilerini de içeren geleneksel diplomasiden farklı olarak, fiziksel veya ekonomik güç kullanılmadan, diğer devletlerin davranışlarını değiştirme girişimlerini içeren bir şemsiye kavramdır (Nye, Soft Power, 2005).

Kamu diplomasisi tarihsel olarak dış politika hedeflerini kolaylaştırmak ve ulusal çıkarları ilerletmekle ilişkilendirilmiştir. “Kamu diplomasisi” terimi, Tufts Üniversitesi'ndeki Fletcher Hukuk ve Diplomasi Dekanı ve Edward R. Murrow Kamu Diplomasi Merkezi'nin kurucusu Edmund Gullion tarafından, 1965 yılında resmi olarak kullanılmıştır (Cull N. J., 2009: 19).

Kamu diplomasisi bir ülkenin vatandaşlarını etkilemek yoluyla o ülkenin hükümetini etkileme amacı taşır (Signitzer & Coombs, 1992: 139). Kamu diplomasisi, bir ülkenin halkla ilişkiler tekniklerini kullanarak imajını, itibarını, ilişkilerini geliştirmek için değerlerini, kültürünü, politikalarını, inançlarını vb. uluslararası alanda anlatmasıdır.

Ulusal bir hükümet, uluslararası kamuoyunu bilgilendirmek ve kamuoyunun algısını değiştirmek için kamu diplomasisini kullanır (Kim, 2015, s. 126). Kamu diplomasisi çerçevesinde gelişen bir kavram olan ulus markalama ile ürün ve hizmet satılmaya çalışılmasının yanı sıra, “lütfen ülkem hakkındaki fikrinizi değiştiriniz” mesajı verilmekte devlet propagandası yapılmaktadır (Anholt, 2015: 190-191).

Ağ iletişimi oluşturmak için sosyal medyayı ve küresel yurttaş diplomasisini kullanan kamu diplomasisi; ülkelerin ekonomik, çevresel, politik, sosyal ve demografik olarak birbirine bağlı ve bağımlı olduğu küresel dünya düzeninin zorluklarına ve taleplerine yönelik olarak milletlerin ihtiyacı üzerinde durmaktadır. Devlet dışı aktörlerin kamu diplomasisi uygulamaları üzerindeki artan etkisini kabul etmek gerekmektedir. Kamu diplomasisi artık devlet çabalarının dışına çıkarak, kavramlarını ve anlayışını yeniden tanımlayan devlet dışı aktörleri de içermektedir (Kochhar & Molleda, 2015: 54-55). Bir kamu diplomatının öncelikli rolü ulus-devletler ve denizaşırı milletler arasında iyi ilişkileri yönetmek ve geliştirmektir (Ki, 2015: 103).

Yurttaş diplomasisi

Kamu diplomasisinin bir unsuru olarak kullanılan yurttaş diplomasisi kişilerarası iletişime dayanmakta ve etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Yurttaş diplomasisinde bir ülke vatandaşı diğer ülkelerin vatandaşlarıyla bizzat iletişim kurmaktadır. İletişim halinde bulunan kişi ve kişilere ulusal çıkarlar yüz yüze anlatılmakta, mesajlar anında iletilmekte ve anında geri bildirim alınabilmektedir.

Kamu diplomasisinde yer alan yurttaş diplomasisi (citizen diplomacy) kavramı, kültür elçiliği olarak da nitelendirilebilir. Vatandaş diplomasisinde bireyler kültür elçisi olarak ülkenin imajını, değerlerini, tarihini, kültürünü ve politikalarını yansıtır (Ekşi, 2018: 206). Gönüllü kültür elçileri vatandaşı oldukları ülke ile buldukları ülke arasındaki ilişkileri geliştirmeleriyle birlikte kamu diplomasisinin aktörü olmaktadır (Ekşi, 2018: 209). Ulusal bir hükümet, kendi vatandaşlarını ikna edip desteklerini almak için de ülkesi ya da başka bir ülke ile ilgili sorundan yararlanabilir (Kim, 2015: 126). Gençleri, yurtdışına seyahat ettiklerinde ya da kendi ülkelerinde yabancı uyruklu kişilerle temas halinde olduklarında, ülkeleri için iyi elçiler olmaları nedeniyle iyi donatmak son derece önemlidir (Brown, Mcgrath, & Morgan, 2010: 77).

Yumuşak güç, diğer ülke vatandaşlarını cezbederek tercihlerine yön verme ve zorlamadan ikna etme becerisidir (Nye, 2017: 24-25). Literatürde yumuşak güç ve kamu diplomasisi birbiri yerine kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıksa da kamu diplomasisi yumuşak gücün amaç odaklı halidir. Yumuşak güç yalnızca gayri resmi organlar tarafından icra edilmektedir (Karadağ, 2016: 47-56). Yumuşak güç yaklaşımı, devletten vatandaşa ya da vatandaştan vatandaşa diplomasiyi teşvik etmekte ve uzun vadeli ilişki kurmayı desteklemektedir. Eğitim değişimleri, kültürel değişimler, insani yardım ve dil öğretim programları da dâhil olmak üzere vatandaşların katılımı yoluyla yabancı ülke vatandaşlarını ikna etmeyi amaçlayan programlar, yumuşak güç programları olarak uygulanmaktadır (Golan, 2015: 423). Vatandaş diplomasisinin ve yumuşak güç programlarının farklı ulusların vatandaşları arasındaki ilişkileri geliştirmedeki potansiyel etkisini, çoğu hükümet ve akademik kurumlar kamu diplomasisinin temel bileşeni olarak değerlendirmektedir (Golan, 2015: 424).

Kamu diplomasisinde etkili bir şekilde kullanılan yurttaş diplomasisi, kişilerarası iletişim odaklı olması nedeniyle önemli bir araçtır. Yüz yüze iletişim ile birlikte mesajların anında iletilmesi ve geri bildirim alınması gibi avantajlara sahiptir (Sancar, 2012: 176).

Sanat ve kültür değişim programları, karşılıklı anlayış ve işbirliği ile sonuçlanabilecek yurttaş diplomasi olarak değerlendirilmektedir (Golan, 2015: 423). Sherry Lee Mueller, kamu diplomasisi faaliyetlerinden olan değişim programlarını yurttaş diplomasisi uygulaması olarak tanımlamaktadır (Mueller, 2009: 47). Diana Chigas, uluslararası sorunları çözmek amacıyla sivil toplumu da sürece dâhil ederek uygulanan track-two diplomasisinin (toplumlararası) vatandaş diplomasisi olarak tanımlanabileceğini söylemiştir (Chigas, 2003). Hükümeti kapsamayan ve gayri resmi türden ilişkilerin görüldüğü diplomasi biçimi olarak “diplomaside ikinci yol (tracktwo-diplomacy)” da hükümet dışı özel kişi ya da gruplar diplomasi sürecinin aktörleri olarak faaliyet gösterirler. Montville’e göre “tracktwo-diplomacy”; karşıt grupların ya da ulusların üyeleri arasında strateji geliştirmek, insan ve maddi kaynakları çatışmayı çözecek biçimde organize etmek ve kamuoyunu etkilemek gibi amaçlarla kullanılan resmi olmayan, informal etkileşimdir (Sancar, 2012: 13).

Yurttaş diplomasisi ve uluslararası öğrenci değişim programları

Cull, değişim programı ekseninde gerçekleşen yurttaş diplomasisini ‘değişim diplomasisi’ olarak kavramsallaştırmaktadır. Değişim diplomasisi, bir aktörün uluslararası ortamı yönetmek için vatandaşlarını yurtdışına göndermesi ve karşılıklı olarak yurtdışındaki vatandaşları öğrenim ve/ veya çalışma için kabul etmesi olarak tanımlanabilir. Bu değişim diplomasisi tek yönlü bir süreç olarak da kavramsallaştırılabilirken (‘Öğrencilerim başka ülkelere gidecek ve ülkem muhteşem olduğunu söyleyecekler; yurtdışından öğrenciler buraya gelecek ve ülkem muhteşem olduğunu öğreneceklerdir.’), karşılıklılık unsuru ve her iki tarafın da faydalandığı ve dönüştürüldüğü uluslararası öğrenme deneyimi sağlayan kamu diplomasisi vizyonu çerçevesinde değerlendirilmez (Cull, 2009: 20).

Vickers’a göre kültürel ve akademik değişimler, sergilere katılım, kültürel merkezler kurma, dil eğitimi ve yerel dostluk anlaşmaları ve ticaret birlik oluşumları, kamu diplomasisinin temel araçlarıdır (Yang, 2015: 299). Ulusal bir hükümet, diğer ülke vatandaşları (uluslararası vatandaşlar) ile uzun vadeli dostça ilişkiler kurmak için yumuşak güç unsuru olan eğitim ve kültürel değişim programlarını uygulayabilmektedir

(Kim, 2015: 110). Mikro diplomatlar olarak değişim programı öğrencileri, yurtdışındaki deneyimlerini kendi ülkeleriyle ilişkilendirmekte ve buldukları ülkelerde kendi ülkelerinin yerel temsilcileri olarak hareket etmektedirler (Vibber ve Kim, 2015: 140).

Polonya Türkiye ilişkileri

Polonya, Lehçe resmi dilini ve Zloti para birimini kullanan, %99 Leh ve Alman, Belarus ve Ukraynalı azınlıklardan oluşan etnik yapıya sahip ve 38,2 milyon nüfuslu bir Avrupa ülkesidir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, t.y.). Polonya 30 Mart 2008'den bu yana AB'nin Schengen vize rejimi uygulamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde yaşanan Kırım Savaşları sürecinde, 1849 yılında Rus ordusu Macar sınırını aşarak Macaristan topraklarında hâkimiyet kurmuştu. Teslim olan Macar ordusunda görev yapan bir kısmı Polonyalı yaklaşık beş bin kadar asker Osmanlı topraklarına sığınmış ve bu askerlere siyasi sığınma hakkı tanınmıştır (Figes, 2012: 169). 1414 yılında diplomatik münasebetler kurulmasıyla başlayan Polonya ve Türkiye ilişkileri, belirli savaş dönemleri dışında genellikle olumlu devam etmiştir. 1918 yılında Birinci Dünya Savaşı sonrasında bağımsızlığını kazanan Polonya, 1923 yılında Dostluk Antlaşması imzalayarak Lozan Antlaşması'ndan önce Türkiye Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülkelerden biri olmuştur. Polonya'nın Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecini desteklemesi, Türkiye'nin de Polonya'nın 1999 yılında NATO'ya üyeliğini desteklemesi, her iki ülke arası politik ilişkilerin büyümesine katkı sağlamıştır. İki ülke arasındaki ilişkiler, 2009 yılında bildiri imzalanmasıyla stratejik müşareket seviyesine ulaşmıştır. Polonya'yla mevcut olan siyasi iletişim, yoğun üst makam ziyaretleri ile devam etmektedir. 2018 yılında Polonya'yla olan ikili ticaret büyüklüğü 6,45 milyar Dolar (\$) seviyesinde (Türkiye ihracatı: 3,34 milyar \$; ithalatı: 3,1 milyar \$) olmuştur. İkili ticaret büyüklüğünün artırılması ve 10 milyar Dolara çıkarılması Dışişleri Bakanlığının hedefleri arasında yer almaktadır. Polonya'ya gerçekleşen ihracatın ana kalemlerini otomobiller, karayolu taşıtları için parçalar, traktörler, toplu halde yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, buzdolapları ve tekstil ürünleri oluşturmaktadır. Polonya'dan ithalat edilen temel kalemler arasında otomobiller, karayolu araçları için parçalar, dizel ve yarı dizel motorlar ve büyükbaş hayvan eti yer almaktadır. 7 Mart 2019 tarihinde Varşova'da Türkiye ve Polonya Ekonomik İstişare Mekanizması'nın son toplantısı gerçekleşmiştir. Polonya'da bulunan Varşova, Jagiellonian (Krakow) ve Poznan Adam Mickiewicz isimli üç üniversitede Türkoloji Bölümleri vardır. Ayrıca, Erasmus+ değişim programı çerçevesinde Türk öğrenciler en çok Polonya'yı tercih etmektedirler. Türk dilini ve kültürünü tanıtma amacı güden Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, Varşova'da yer almaktadır. Polonya'daki Türk vatandaşı sayısı, Erasmus+ değişim programı öğrencileri ve tam zamanlı eğitim gören öğrencilerin de eklenmesiyle on bine yaklaşmaktadır. 2018 yılında Türkiye'yi bir önceki yıla göre % 118 artışla 646 binin üzerinde Polonyalı ziyaret etmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, t.y.)

Kültürel ilişkiler ile farklı toplumlar arasında karşılıklı fayda çerçevesinde anlayış ve işbirliği oluşturmak amaçlanır (Ünal, 2017: 182). Instytut Poliski de Yunus Emre Enstitüsü ile benzer amaçlarla kurulmuş, Polonya'nın kültürel tanıtımı için çalışan önemli bir enstitüdür. 2000 yılında Krakow'un Avrupa Kültür Başkent olarak seçilmesiyle, önemli kültürel etkinliklerde bulunmuş ve Avrupa genelinde olumlu bir imaj oluşturulmuştur (Yıldırım, 2015: 366).

Türkiye ve Erasmus+ Öğrenci Değişim Programı

1987 yılında Avrupa Birliği (AB) tarafından kurulan ve 1 Ocak 2014 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlayan Erasmus+ Programı; eğitim, gençlik ve spor alanlarında farklı yaş grupları ve farklı hedef kitleler için destekler sunan bir değişim programıdır. Bu program, Avrupa Birliği fonu ile üniversite öğrencilerine yurtdışında öğrenim ya da staj faaliyeti gerçekleştirme imkânı sağlayan bir programıdır (Türkiye Ulusal Ajansı, t.y.).

Türkiye 2003 yılında Erasmus+ Programını pilot uygulamalar ile başlatmış, 2004 yılı itibarıyla de aktif olarak yürütür duruma gelmiştir. 2006 yılına kadar Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik adıyla yürütülen programlar, 2007-2013 dönemi içerisinde Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programları adı altında Türkiye Ulusal Ajansı tarafından uygulanmıştır. 2014-2020 yıllarını kapsayan Erasmus+ Programı da yine AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'na bağlı Türkiye Ulusal Ajans tarafından yürütülmeye devam etmektedir (Türkiye Ulusal Ajansı, t.y.).

Erasmus+ programının gelişmesi ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan ilişkisine paralel olarak bu program kapsamında yer alması, ülkemizde bir Erasmus+ kuşağı oluşturmuştur. Erasmus+ programı ile birlikte Türk öğrenciler, Avrupa'da eğitim görme ve yaşama deneyimini henüz lisans yıllarındayken edinme imkânı bulmuşlardır (Zırh, 2008: 151).

Erasmus+ gibi değişim programları ile yurt dışına gidecek öğrencilere, birer yurttaş diplomat olarak hareket etmeleri ve bu misyonu layıkıyla yerine getirmeleri konusunda üniversiteler tarafından bilgi verilmelidir (Yıldırım, 2015: 386).

2017 yılında Türkiye'de Yükseköğretim düzeyinde 21069 katılımcı Erasmus+ hareketliliği ile yurt dışına gitmiş ve Yükseköğretim düzeyinde yetmiş üç işbirliği projesi yapılmıştır (Publications Office of The European Union, 2019). 2016/2017 akademik yılında Türkiye'deki üniversitelerden 17.008 öğrenci ve 3334 personel Erasmus+ değişim programı kapsamında yurt dışına gitmiş ve sırasıyla Polonya, Almanya ve İtalya'yı tercih etmişlerdir (European Commission, Erasmus+ Annual Report Factsheets Turkey, 2019). 2016/2017 akademik yılında Türkiye'den Polonya'ya 4202 öğrenci giderken, Polonya'dan Türkiye'ye 173 öğrenci gelmiştir. Polonyalı öğrenciler öğrenim hareketliliği için en çok sırasıyla İspanya, İtalya ve Danimarka'yı tercih etmişlerdir (European Commission, Statistics, Statistical annex , 2019: 36-37).

Araştırma

Yöntem

Bu çalışmanın katılımcıları 2018-2019 öğrenim yılı bahar döneminde İstanbul Esenyurt Üniversitesi'nden Erasmus+ değişim programıyla Polonya'ya giden öğrencilerden oluşmaktadır. Türkiye'den Erasmus Programı ile yurtdışına giden öğrenciler en çok Polonya'yı tercih etmektedir. 2017 yılında Erasmus+ Programı kapsamında Türkiye'den Polonya'ya giden 4202 öğrenci, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır (Publications Office of The European Union, 2019). Araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu örnekleme yönteminde daha önceden belirlenmiş ölçü veya ölçütler kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016: 122). Katılımcıların belirlenmesinde araştırmacı tarafından oluşturulan temel ölçüt; Erasmus+ değişim programıyla Polonya'ya giden öğrenci olma durumudur. Araştırmanın Polonya'ya giden öğrenciler ile yapılmasının nedeni, Türkiye'ye karşı ön yargıları ve aşırı ırkçı tutumları olduğu düşünülen Polonya

vatandaşları ile olan iletişim ve etkileşim sürecini değerlendirmek istemektir. Bu bağlamda araştırmanın katılımcılarının kişisel özellikleri Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1: Giden öğrencilerin bilgileri

Müstear	Cinsiyet	Gittikleri Üniversite
P1	K	University of Arts in Poznan
P2	E	University of Information Technology and Management
P3	K	University of Information Technology and Management
P4	E	University of Information Technology and Management
P5	E	University of Information Technology and Management
P6	E	The Bronisław Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jarosław
P7	E	Lubnin University of Technology
P8	E	Lubnin University of Technology
P9	E	Lubnin University of Technology
P10	E	Lubnin University of Technology
P11	E	Lubnin University of Technology
P12	E	Lubnin University of Technology
P13	K	Lubnin University of Technology

Tablo 1’de görüldüğü gibi 3 kız, 10 erkek öğrenci ile gerçekleştirilen araştırmada 2018-2019 öğrenim yılı bahar döneminde İstanbul Esenyurt Üniversitesi’nden Polonya’ya giden katılımcıların 7’si Lubnin University of Technology’ye, 4’ü University of Information Technology and Management’a, 1 öğrenci University of Arts in Poznan’a ve 1 öğrenci de The Bronisław Markiewicz State Higher School of

Technology and Economics in Jaroslaw'a giden öğrencilerdir. Bu öğrencilerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, öğrencilerin ağırlıklı olarak Lubnin University of Technology'ye gittikleri görülmektedir. Katılımcıların aileleri orta sınıf gelir durumuna sahiptir ve katılımcılar daha düşük hayat pahalılığı olan 3. grup program ülkelerinden Polonya'da gerçekleştirdikleri Erasmus+ öğrenim hareketliliği için aylık 300 Avro hibe desteği almışlardır.

Araştırma verileri “yarı yapılandırılmış görüşme” tekniğiyle gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından 30 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmış ve ilgili alanda uzman iki kişinin görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda soruların açıklığı ve kapsamı konusunda forma son biçimi verilmiş ve form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmaya dair veriler 10 Temmuz 2019 ile 22 Ağustos 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma sürecinde yapılan görüşmelerde, ses kaydı kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın kuramsalı doğrultusunda bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeve kapsamında verilerin düzenleneceği ve sunulacağı temalar belirlenmiştir. Araştırmada düzenlenen veriler tanımlanarak ve ilgili yerlerden alıntılara yer verilerek sunulmuştur.

Bulgular

Öğrenci ile görüşmeler İstanbul Esenyurt Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. 2018-2019 akademik yılı bahar döneminde Polonya'da Erasmus+ faaliyeti gerçekleştiren Türk öğrencilerle, Polonya'yı tercih etme nedenleri, Polonya'nın kültürüne ve Polonya halkına dair görüşleri, Polonya'daki Erasmus+ faaliyeti sırasında yaşadıkları tecrübeler ve karşılaştıkları sorunlar, Türk öğrencilerin kendi kültürlerini anlatma ve kendilerini kültür elçisi olarak değerlendirme durumları gibi farklı konular hakkında bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Elde edilen bulgular, görüşmelerde sorulan sorulara paralel olarak tematik başlıklar halinde aşağıda sunulmaktadır.

Öğrencilerin Polonya'yı tercih etme nedenleri

Görüşmelerde, öğrencilerden neden Polonya'yı tercih ettiklerini belirtmeleri istenmiştir. Bu soru sayesinde, Polonya'nın öne çıkan yanlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların ağırlıklı olarak tercih nedenleri dört grupta toplanabilmektedir:

- a) Polonya para birimi olan Zloti'nin Türk Lirasına yakın olması nedeniyle rahat geçim sağlama isteği.
- b) Konum olarak Avrupa ülkelerinin arasında kalması ve Avrupa ülkeleri arası seyahat etme kolaylığı.
- c) Polonya'da Erasmus+ faaliyeti gerçekleştiren arkadaşlardan gelen olumlu geri bildirimler.

Sosyal yaşam ortamlarının fazlalığı ve uluslararası ortamda İngilizce seviyelerini geliştirme istediği öğrencilerin tercihini etkileyen diğer etmenler arasında yer almaktadır.

Ekonomik Koşullar

Öğrenciler Polonya'yı en çok kendi ekonomik yaşam koşulları nedeniyle tercih etmektedir. Polonya'nın para birimi olarak kendi para birimi olan Zloti'yi kullanması,

AB ortak para birimi olan Euro'nun kullanılmıyor oluşu ve Zloti'nin Türk Lirasına yakın olmasından dolayı öğrenciler aldıkları aylık hibe ile rahat bir şekilde geçimlerini sağlayabilmektedir (P1, P2, P3, P5, P6, P9, P10, P11, P12).

Konum

Öğrencilerin Polonya'yı tercih etmelerinde bir diğer etken, Polonya'nın pek çok Avrupa ülkesine yakın olan merkezi konumu ve ulaşım altyapısı ile pek çok Avrupa ülkesine seyahat etme kolaylığı sağlıyor olmasıdır (P1, P3, P5, P8, P9, P12).

Arkadaş tavsiyesi

Katılımcı öğrencilerden bir kısmı, Polonya'yı tercih etmelerinde arkadaşlarının tavsiyesinin önemli bir etkisi olduğunu söylemiştir (P2, P4, P5, P7, P10, P11, P13). Polonya, ağırlıklı olarak yaşam koşullarının ekonomik olması ve diğer Avrupa ülkelerine seyahat etme kolaylığı sağlaması gibi gerekçelerle tavsiye edilmektedir.

Öğrencilerin Erasmus+ faaliyetinden kazanımları

Öğrenciler genellikle yeni yerler keşfetme, farklı kültürleri tanıma, dillerini geliştirme, özgüvenlerini ve kişisel gelişimlerini artırma gibi nedenlerle Erasmus+ faaliyetinden yararlanmaktadırlar. Katılımcılara Polonya'da gerçekleştirdikleri Erasmus+ faaliyetinden elde ettikleri kazanımlara ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin cevapları doğrultusunda kazanımlar akademik, kültürel ve kişisel olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır.

Akademik kazanımlar

Öğrenciler farklı akademisyenlerden, farklı öğretim tarzı deneyimlediklerini ve farklı mesleki uygulamalar gördüklerini ifade etmişlerdir (P1, P2, P5, P7, P10, P11). Katılımcılardan biri "*farklı programları öğrenmem, farklı öğretim tarzları görmem ve farklı mimari ile buluşmam meslek yaşantımda bana büyük katkı sağlayacak.*" (P1) diyerek akademik kazanımın mesleki hayata olası yansımından bahsetmiştir. Bir diğer katılımcı "*Yurtdışında master yapmayı düşünmeye başladım.*" (P10) diyerek yaşadığı tecrübenin akademik anlamda yeni hedefler belirlemesine katkı sağladığını ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı "*Mesleki anlamda kendimi arkadaşlarımdan daha şanslı hissediyorum. Farklı bir ülkede mesleğimin nasıl yapıldığını, benzer ve farklı yanlarını görme şansım oldu.*" (P11) diyerek Erasmus+ deneyiminin ileride sağlayacağı mesleki katkıdan bahsetmiştir.

Kültürel kazanımlar

Öğrenciler Erasmus+ deneyimi sayesinde farklı kültürden farklı insanlarla tanıştıklarını ve onların kültürlerini daha yakından tanıdıklarını ifade etmişlerdir (P1, P4, P5, P7, P8, P10). Katılımcılardan biri kültürel kazanımını şu sözlerle "*Farklı kültürlerin insanları nasıl etkilediğini, yaşamları ne yönde değiştirdiğini gördüm. Farklı bakış açılarını tanıdım, insanları değerlendirirken empati kurma yeteneğimi arttırdı.*" (P1) ifade etmiştir. Bazı öğrenciler ise Polonyalı öğrencilerin ırkçı yaklaşımlarından dolayı, Erasmus+ faaliyetinden kültürel anlamda yeterince istifade edemediklerini paylaşmışlardır (P2, P3, P7, P9). Öğrencilerden (P3) bu durumu "*Sosyal medya üzerinden yaptığım araştırmalarda Polonyalıların ırkçı olduklarını duymuştum. Polonya'ya gittiğimde ırkçı yaklaşımla karşılaştım. Bu nedenle kültürlerini pek fazla öğrenemedim. Üniversitede dersleri Türkçe bilen Kazak öğrencilerle birlikte alıyorduk.*"

Polonya kültürünü yakından tanımamıza olanak sağlayacak bir ortam söz konusu değildi” cümleleriyle ifade etmiştir.

Kişisel kazanımlar

Öğrencilerden büyük bir kısmı Erasmus+ faaliyetinin en çok kişisel gelişimlerine katkı sağladığını paylaşmıştır (P1, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12). Bu kişisel kazanım, ağırlıklı olarak bireylerin daha özgüvenli, daha sabırlı, daha anlayışlı, kendi kendine yetebilen ve çözüm odaklı olmalarını sağlamıştır. Bir katılımcı edindiği kişisel gelişimi *“Hayata daha geniş perspektiften bakmamı, daha mantıklı ve çok yönlü düşünmemi sağladı.”* sözleriyle ifade etmiştir (P4). Bir diğer katılımcı ise *“Özgüvenimi arttırdı. Kendi planlarımı yapabilmemi ve sorunlarımı kendi başıma çözebilmemi sağladı. İngilizcemin gelişmesine katkı sağladı.”* (P1) demiştir. Bir başka katılımcı ise *“Kendimi daha fazla tanıma fırsatım oldu. Daha sabırlı bir insan oldum. Kendimi son derece özgür hissettim.”* (P10) cümleleriyle edindiği kişisel kazanımı paylaşmıştır.

Öğrencilerin Polonya ve Polonyalılar hakkındaki düşünceleri

Öğrencilere Polonya kültürü ve değerleri ile ilgili fikirleri sorulmuş; Türk kültürü ile benzer ve farklı yanları konusundaki düşünceleri öğrenilmiştir. Öğrencilerden bazıları Polonya halkını soğuk bulduğunu söylerken (P1, P2, P3, P4), bazıları da kibar ve yardımsever bulduklarını söylemiştir (P6, P12, P13). Polonyalıları yardımsever bulan öğrencilerden biri düşüncesini *“Genelde ben yardımsever ve sıcakkanlı insanlarla karşılaştım. Paylaşmayı ve ikram etmeyi seviyorlar.”* sözleriyle ifade etmiştir.” (P13). Polonyalıları soğuk ve kaba bulan bir öğrenci, *“Uzlaşmaya pek yanaşmıyorlar. Bir mevzu varsa kaba kuvvet yoluyla çözmeye çalışıyorlar. Kavga etmeye meyilliler.”* (P4) demiştir. Katılımcılardan bir kısmı, Polonyalıların kurallara bağlı olduğunu söylemiştir (P1, P3, P8, P12). Katılımcılar Polonyalıların dinlerine ve dini geleneklerine bağlılıklarından bahsederken (P1, P8, P13), bazı öğrenciler Polonyalıların aileye verdikleri önemi anlatmıştır (P10, P13). Öğrencilerden bir tanesi de Polonya’daki kadınların iş hayatındaki yerine ve gördükleri değere dikkat çekmiştir: *“Kadınlar iş hayatında çok önemli bir yere sahip. Kadınlar her alanda çalışıyorlar. Kadınlara her alanda saygı duyuyorlar. Yayalara karşı da çok saygılılar.”* (P8). Öğrencilerin tamamı, Polonyalıların yemek kültürünü zayıf bulduklarını ifade etmiş ve alkole çok düşkün olduklarını söylemişlerdir (P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13). Katılımcılardan birisi *“Yemek kültürleri çok zayıf. Genellikle Türk kebabı ve pierogi isimli bir yemek yiyorlar.”* (P5) şeklinde yemek kültürleri konusundaki düşüncesini belirtmiştir.

Öğrencilerin bir kısmı ciddi bir ırkçılığa ve ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (P2, P3, P4, P7, P8, P9). Öğrencilerden bir tanesi, ayrımcı davranışlar ile Polonya kültürünü deneyimlemelerine fırsat verilmediğinden bahsetmiştir. *“Oryantasyon haftasında Polonya’nın bazı bölgelerini gezme ve yemeklerini deneyimleme fırsatımız oldu. Bize mentor olarak atanan kişiler ve sınıf arkadaşlarımız Kazak öğrencilerdi. Daha fazla Polonyalı öğrenci ile bir araya gelip kültürlerini daha yakından tanımak isterdim. Polonya kültürü ile sağlıklı bir etkileşim içerisinde olamadık.”* (P3). Başka bir öğrenci de ayrımcılığın kültürel etkileşimde önemli bir problem olduğunu ifade etmiş ve deneyimleyebildiği kadarıyla Polonyalılar hakkındaki düşüncelerinden bahsetmiştir: *“Oryantasyon haftasında okula ve şehre dair bir saatlik bir seminere katıldık. Bu seminerde uymamız gereken kurallardan ve nasıl*

davranmamız gerektiğinden bahsettiler. Polonyalı insanlarla çok fazla kaynaşıp, kültürlerini yakından tanıma şansım olmadı. Pek fazla arkadaş canlısı da değillerdi. Polonyalılar heyecanlı ve biraz da agresif insanlar. Türklere göre daha özgür ve rahat olduklarını düşünüyorum. Başka kültürlerle etkileşim içerisinde olmaya pek açık olmadıklarını gördüm.” (P4). Yine aynı katılımcı *“Bir mekânda Lehçe konuşmadığımız için bizi eleştirenler oldu. Sonrasında bazı Polonyalılar bize destek olarak arkadaşlarını geçmişte takılı kalmama ve milliyetçi davranmama konusunda uyardılar.”* (P4) cümleleriyle, gittikleri bir mekânda karşılaştıkları milliyetçi bir yaklaşımı ifade etmiştir. Katılımcılardan biri *“Hocalar çok fazla ırkçılık yaptı. Bizi diğer öğrencilerden ayırdılar, ayrımcılık yaptılar. Her öğrenciye eşit davranmadılar.”* (P9) cümleleriyle bazı hocaların yaptığı ayrımcılıktan bahsederken, bir diğer katılımcı *“Geç kaldığımız bir derste dersin hocası önce kendi öğrencilerini, sonra Kazak ve Türk öğrencileri oturttu. İngilizce seviyeme hakaret eden hocalar da oldu.”* (P2) ırkçı davranışa maruz kaldığını somut bir örnek ile anlatmıştır. University of Rzesow’da öğrenim gören öğrencilerden biri günlük hayatta maruz kaldığı bir ayrımcılığı şu sözlerle dile getirmiştir: *“Öğrenci kartı sırasında bekleyip sohbet ettiğim bir grup Polonyalı öğrenci, Türk olduğumu öğrendikten sonra ‘Oh my God (Aman Allahım)’ diyerek buldukları sırayı değiştirdiler. Okuduğum şehirde geçmişte bir tecavüz vakası yaşanmış. Ne kadar doğru bilmiyorum ama bir Türk tarafından gerçekleşmiş. Belki de bu nedenle Türklere karşı biraz tepkili ve soğuklar.”* (P3). Lubnin University of Technology’de öğrenim gören bir öğrenci, daha önce Türkiye’de Erasmus+ faaliyeti gerçekleştirmiş olan Polonyalı öğrenci ve akademisyenlerin, Türklere ve Türkiye’ye karşı çok olumlu tutum sergilediğini ifade etmiştir. Türkiye’de daha önce Erasmus+ faaliyetinde bulunmuş bu kişiler, Türkiye’de çok sıcakkanlı, misafirperver ve yardımsever karşılandıklarını ifade etmişlerdir. Lubnin University of Technology’de öğrenim gören aynı öğrenci, çok fazla aşırı milliyetçi ve ırkçı yaklaşımlara da maruz kaldığını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Karşılaştığım bazı Polonya’lılar kendi ülkelerinde ne aradığımı sorarak hemen ülkeme dönmemi söylediler. Sadece Türk ve sakallı olduğum için sözlü ve fiziksel şiddete maruz kaldığım çok oldu. Bir arkadaşım ulusal bir bankada hesap açmak istemişti. Türk olduğunu öğrenince kendisine ‘Türkiye çok riskli’ diyerek banka hesabı açmadılar.”* (P7).

Lubnin University of Technology’de öğrenim gören öğrencilerden bir diğer öğrenci, bazı arkadaşlarının yabancı olduğundan dolayı ayrımcılığa maruz kaldığını; fakat kendisinin böyle bir şey yaşamadığını söylemiştir (P13). Bir diğer katılımcı da *“Polonya’ya gitmeden önce Polonyalıların çok fazla ırkçı olduklarını internette okumuştum. Ben Polonya’da kaldığım süre boyunca, aşırı ırkçı yaklaşımlarla karşılaşmadım.”* sözleriyle ırkçı bir davranışa maruz kalmadığını ifade etmiştir (P11).

Polonyalıların Türkler ve Türk kültürü hakkındaki düşünceleri

Araştırmada İstanbul Esenyurt Üniversitesi’nden Erasmus+ programı aracılığı ile öğrenim görmek üzere Polonya’ya giden öğrencilere, Polonyalıların Türklere ve Türk kültürüne dair düşünceleri ve yaklaşımları sorulmuştur. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtlar neticesinde Polonyalıların ve diğer ülke vatandaşlarının Türkiye, Türkler ve Türk kültürü hakkındaki düşüncelerinin ön yargılarla dolu olduğu öğrenilmiştir. Bu önyargılı düşünceler; (1) Kılık-Kıyafet (2) Terörizm (3) Ekonomi (4) Eğitim Sistemi ve Kullanılan Alfabe (5) Hukuk ve Yargı Sistemi olarak beş tema altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, karşılıklı kültürel paylaşımlar sonrasında pek çok Polonyalı öğrencinin ön yargılarının büyük ölçüde yıkıldığını ve

Türkiye'ye karşı sempati duymaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri tanıştığı yabancı arkadaşlarının yaklaşımlarını “Polonya'daki arkadaşlarım genelde Müslüman olduğum için saçlarımın neden açık olduğunu sorarlardı. Türkiye'den gelip bu ekonomiyle nasıl bu kadar yaşadığımı soranlar oldu. Türkiye'yi pek çok yandan çok farklı tanıdıklarını, gördüklerini fark ettim. Elimden geldiğince ülkemizi ve kültürümüzü anlatmaya çalıştım. Pek çok şeyi daha önce yanlış bildiklerini söylediler ve bana çok teşekkür ettiler.”(P13) sözleriyle ifade etmiştir. Bir başka öğrenci ise tanıştığı yabancı arkadaşlarının tutumlarını “Erasmus+ tecrübemin ilk haftaları, çoğu öğrencinin ‘hemen hemen hepsinin’ Türkiye hakkında ön yargıları vardı. Türkiye'yi ve Türkleri de sevmiyorlardı. Tabi ki bu önyargılar tamamen kırıldı ve her şey değişti diyemem, ama konuşarak bir takım önyargıları yıkıldı. Okulumda bölümü İngilizce olarak okuduğumu duyunca bile çok şaşırıyorlardı, böyle bir eğitimin Türkiye de olmayacağını düşünenler vardı. Bana çok ilginç sorular soranlarla karşılaştım: Türkiye'ye seni ziyarete gelirsek eşarp mı takmamız lazım? Kadın erkeği aldatırsa onu taşıyor musunuz? Ülkenizde hala idam var mı? Arap harflerini mi kullanıyorsunuz? gibi açıkçası en büyük sorun yeterince araştırmamış olmaları ve kendi medyalarının kısıtlı yansımalarının etkisinde kalmalarıydı. Ermeni bir öğrenci bir gün bana adeta saldırır gibi onlara soykırım yaptığımızı söyledi. Bu konuda yeterli bir bilgim yoktu. Bu konuda bir hazırlık sürecinden geçip, geçerli argümanlarla kendisiyle konuşmayı çok istedim.” (P3) cümleleriyle belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerden bir diğeri tarafından, terörizmin yabancıların algısında Müslümanlıkla eş değer görüldüğü söylenmiştir. Müslüman bir ülkede yaşayan Türk vatandaşlarına da potansiyel terörist gözüyle bakıldığını ifade etmiştir: “Sakalımı görünce kelime-i şehadet getirip kafa kesiyor musunuz diyen kişilerle bile karşılaştım. Müslümanlara karşı çok fazla ön yargıları var. Müslümanlığı terörizmle ilişkilendirmek isteyen öğrenciler çok fazla. Biz de Müslüman ağırlıklı bir ülke olduğumuz için terörizm ile doğrudan ilişkilendiriliyorduk. Bizi gördüklerinde, ten rengi, kılık kıyafet vb. unsurların sahip oldukları ön yargılı fikirlerinden farklı olmasından dolayı, Türk olduğumuza pek ihtimal vermiyorlardı. Türkleri bütün İslam ülkeleriyle bir düşünüyorlar. Ülkemizin tanıtım faaliyetlerinin bu ön yargıları kırma konusunda çok büyük bir çaba sarf ettiğini düşünmüyorum.” (P2). Bazı katılımcılar, Polonyalıların Türk mutfağına olan ilgi ve beğenisinden bahsederek “Çok fazla Türk restorantı gördüğümde Türk mutfağının çok yaygın olduğunu ve Polonyalıların tarafından sevildiğini düşündüm.” (P6). Araştırmaya katılan öğrencilerden bir diğeri “Bazı öğrencilerin ön yargıları vardı ve zamanla yıkıldı. Türklere ırkçı yaklaşan öğrencilerin yanı sıra; ülkeye ve Türklere karşı sempati duyan, Türk dizileri seyreden öğrenciler de çok fazla. Ön yargılar özellikle bu değişim programlarıyla sanırım biraz yıkılıyor. Üniversiteler dışında kalan, yerel halk daha fazla ön yargı barındırıyor olabilir.” (P5).

Türkiye ve Türk kültürü hakkında bilgi paylaşımı

Katılımcı öğrencilerin Erasmus+ programı aracılığıyla gittikleri Polonya ülkesindeki öğrencilerle olan kültürel etkileşimi ve Türk kültürü ile ilgili bilgi paylaşımı incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakınının (12 öğrenci) çeşitli ortamlarda Türkiye ve Türk kültürü hakkında bilgi paylaştığı görülmüştür. Türkiye ve Türk kültürü ile ilgili paylaşım yapan öğrencilerin tecrübeleri şu şekildedir: “Öğrenciler için düzenlenen tanışma ve kültürel etkileşim etkinliklerinde ülkemden bahsetme fırsatı buldum. Ülkemi hiç duymamış insanlarla bile karşılaştım ve onlara ülkemi anlattım.”

(P7). “Fırsat buldukça ülkemi ve kültürümüzi arkadaşlarımla paylaştım, yanlış bildikleri gerçekler konusunda onları bilgilendirmeye gayret ettim.” (P1). “Dersimizin kısa bir bölümünde kültürümüzden bahsetme şansım oldu. Onun dışında kültürümüze karşı ön yargıları olan kişilere geleneklerimizden ve yaşam tarzımızdan bahsettim.” (P3). “Paskalya için düzenlenen organizasyonda kendi kültürümüzi anlatma şansımız oldu. Ramazan Bayramı ile ilgili bilgi verdim.” (P2). “Ülkemi, milletimi ve kültürümü çok fazla anlatma fırsatım oldu. Türk olduğumu öğrendiklerinde sorular soran ve sohbet etmeye çalışan çok fazla kişiyle karşılaştım. Benim de içimde yoğun bir ülkemi tanıtmaya isteği vardı.” (P6). “Edindiğim yabancı arkadaşlara kültürümüzi yüz yüze anlatma fırsatı buldum. Okulun düzenlediği çeşitli etkinliklerde Türk arkadaşlarımla birlikte Türkiye’nin kültürünü ve gelenek-göreneklerini tanıttık. Kendi ülkemi temsil ettiğim için kendimi bir nevi kültür elçisi olarak gördüm” (P5). “Çeşitli etkinliklerde geleneklerimizden ve Türkiye’den bahsettim. Kültürümüzden ve değerlerimizden bahsetmek beni çok mutlu etti. Mesela ‘Ramazan’ geleneğini ve felsefesini anlattım. Türk yemeklerini tanıttım.” (P8). “Ülkemi iyi temsil etmeye çalıştım. Tanıştığım insanlara kültürümü anlattım, zaman zaman kültürlerimizi karşılaştırdım. Birçok yabancı arkadaşımı Türkiye’ye davet ettim.” (P10). “Bol bol ülkemi ve kültürümüzi anlatma fırsatım oldu. Kültürlerimizi konuşmak en büyük sohbet konumuzdu.” (P11). “Erasmus+ süresi boyunca Polonya’lı ev arkadaşım çok sevecen ve yardımsever birisiydi. Kendi kültürünü anlatan ve bizim kültürümüzi tanımaya çalışan birisiydi.” (P6). Katılımcı öğrencilerden biri, neredeyse bütün değişim öğrencilerinin Türkiye’yi iyi temsil etmeye ve tanıtmaya çalıştığını ifade ederken; Polonya’da yaşayan Türklerin Türkiye’yi iyi temsil etmediğini söylemiştir: “İşlettiği cafeye gelen öğrencilere ülkenin olumsuz yanlarından bahseden esnaflar, bizim oluşturmaya çalıştığımız imaja zarar vermekte ve önyargıların devam etmesini sağlamaktaydı.” (P7).

Araştırmaya katılan ve Polonya’da kültürel paylaşımda bulunmuş olan bir öğrenci, zaman zaman ırkçı bir dışlanmaya maruz kalmamak için Türk olduğunu söylemekten kaçındığını ifade etmiştir: “Paskalya ile ilgili olan bir etkinlikte Türkçe şarkılar söyleyerek kültürümüzden bahsetme fırsatı buldum. Onun dışında kültürümü çok fazla anlatma imkânım olmadı. Hatta zaman zaman alacağım milliyetçi tepkilerden korkarak Türk olduğumu söylemekten çekindiğim de oldu” (P4)”. Katılımcı öğrencilerden birisi, gittiği ülkedeki öğrencilerin çok sıcakkanlı davranışları olmadığı için kültürel paylaşım yapamadığını ifade etmiştir: “Polonyalılar hiç arkadaş canlısı değiller. Bu yüzden Polonyalı arkadaşım olmadı.” (P9).

Türkiye ve Polonya arasındaki ilişkiler hakkındaki düşünceler ve katkı sağlama durumu

Araştırmada öğrencilere Türkiye ve Polonya ilişkileri sorulmuş; öğrencilerin Türkiye ve Polonya arasındaki ilişkileri geliştirmeye yönelik olarak Türkiye temsilcilerine ve Erasmus+ program uygulayıcılarına önerebilecekleri görüşler öğrenilmek istenmiştir. Öğrenciler görüşlerinde, ikili ülke ilişkilerinin genellikle iyi yönde olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden biri, “Polonya ile aramızda geçmişte büyük savaşlar yaşanmış olmasına rağmen ilişkilerin iyiye gittiğini düşünüyorum. Polonya’da yaşayan Türk nüfusu her geçen gün artmakta ve üniversitelerde Türkoloji gibi bölümler açılıyor.” (P6) şeklinde görüş belirtmiştir. Bir diğer katılımcı “İki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin eskiye dayandığını ve iyi olduğunu düşünüyorum.” (P5) şeklinde görüş belirtmiştir. İkili ülke ilişkilerinin iyi olduğunu düşünen diğer öğrenci görüşleri şu şekildedir. “Osmanlı İmparatorluğu zamanında pek çok konuda Polonya’ya ayrıcalık ve özgürlük tanınmıştı. Almanya ve Rusya gibi ülkelerin işgali altında uzun

yıllar kalmış ve zulüm görmüş olan Polonya'nın; bu ülkelere göstermediği ırkçı yaklaşımları Türklere gösterdiklerini gördüm. Tarihin, kültürümüzün ve değerlerimizin daha iyi anlatılmasını ve Polonya ile olan ilişkilerin daha ileriye taşınmasını temenni ediyorum.” (P7). “Ülke ilişkilerimizin Osmanlı'dan kalan olumlu bağlantıları var. Yaşlı insanlar bunu biliyorlar ve sempati duyuyorlar; fakat gençler bu bağlantıyı pek bilmiyorlar.” (P11).

Araştırmaya katılan bir öğrenci, Polonya'dan Türkiye'ye çok az öğrenci geldiğine dikkat çekerek; bu sayıyı arttırmak için Türkiye imajını geliştirmeye yönelik önerilerinden bahsetmiştir: “Türkiye'den Polonya'ya çok fazla öğrenci gitmesine rağmen, Polonya'dan Türkiye'ye çok az öğrenci geliyor. Bunun nedenini araştırarak bu yönde çalışmalar yapılmasını ve ben de destek olmayı isterdim. Sosyal medya üzerinden kültürümüzü tanıtıcı videoları daha geniş kitlelerle paylaşılması düşünülebilir. Türkiye'deki İngilizce bilen kişi sayısını arttırmak da kültürümüzü daha iyi anlatmamıza katkı sağlayacaktır.” (P1). Katılımcılardan birisi, Polonya ve Türkiye ilişkilerinin gelişmesi için bir Türk vatandaşı olarak katkı sağlamak istediğini “Ben de Türk vatandaşı olarak ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamak isterdim. Öncelikli olarak Polonya halkının bize karşı olan önyargularını yıkmak için çalışarak işe başladım.” (P2) sözleriyle ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı “İki ülke arasında Erasmus+ programı dışında başka değişim programlarının uygulanarak, ortak bilimsel ve sanatsal etkinlikleri düzenlenerek ilişkilerimiz daha da gelişebilir.” (P7) diyerek iki ülke arasında gerçekleştirilecek program ve etkinlik önerilerinden bahsetmiştir.

Sonuç ve değerlendirme

Polonya'da hareketlilik faaliyeti gerçekleştiren pek çok öğrenci ırkçı muameleye maruz kaldığını paylaşmasına rağmen Polonya, halen Erasmus+ faaliyeti için öğrenciler tarafından en çok tercih edilen ülke konumundadır. Bu çalışmada, 2018-2019 öğrenim yılı bahar döneminde İstanbul Esenyurt Üniversitesi'nden Erasmus+ değişim programıyla Polonya'ya giden öğrencilerin ülke vatandaşları ile gerçekleştirdikleri iki yönlü iletişim sonrası, Polonya vatandaşlarının Türkiye'ye ve Türk vatandaşlarına karşı tutumları katılımcı öğrencilerin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu çalışmada elde edilen temel bulgu, Erasmus+ değişim programı ile Polonya'ya giden öğrencilerin duyarlı birer vatandaş olarak Türkiye'ye ve Türk kültürüne dair yaptıkları paylaşımlar sonrası Polonya vatandaşlarının ön yargılarının değişmeye başlamasıdır.

Öğrenciler, Polonya vatandaşlarının diğer ülke vatandaşlarına yönelik ırkçı tutumlarını internet aracılığı ile öğrenmelerine rağmen Polonya'nın diğer Avrupa ülkelerine yakın konumu ve yaşam koşullarının daha ekonomik olması gerekçeleriyle Polonya'yı Erasmus+ faaliyeti için tercih etmektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğu, Erasmus+ faaliyetinin daha özgüvenli, daha sabırlı, daha anlayışlı, kendi kendine yetebilen ve çözüm odaklı bireyler olmalarına ve bu vesileyle kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin Polonya vatandaşları hakkında verdikleri yanıtlar, ırkçı, sözlü ve fiziksel şiddete meyilli, sıcakkanlı olmayan, diğer kültürlerle etkileşim kurmayı pek tercih etmeyen; toplumsal kurallara saygılı, aileye ve dini geleneklerine bağlı şeklindedir. Bunun yanı sıra Polonya vatandaşlarının yardımsever ve sıcakkanlı olduğu yönünde görüş bildiren bazı öğrenciler de olmuştur. Araştırmaya katılan 13 öğrenci dört farklı üniversitede şehirde öğrenim görmüşlerdir. Rzesow şehrinde Erasmus+ faaliyeti gerçekleştiren öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla daha çok ırkçı yaklaşımlara maruz kaldığı görülmüştür.

Polonyalıların Türkiye ve Türk kültürü hakkındaki düşünceleri hakkında, katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda Polonyalıların kılıf-kıyafet, ekonomi, eğitim sistemi ve kullanılan alfabe, terör ve İslam, hukuk ve yargı sistemi konusunda Türkiye'ye dair önyargıya sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların iletişim kurduğu Polonyalı vatandaşlar, Türkiye'yi gelişmemiş ve Avrupa kültür ve yaşam tarzından çok uzak bir ülke olarak düşünmektedirler. Polonyalılar Türkiye'yi Müslüman ağırlıklı bir ülke olmasından dolayı Arap kültürüne yakın bir ülke olarak konumlandırmakta ve terörizm ile ilişkilendirmektedirler. Daha önceden Türkiye'de Erasmus+ faaliyeti kapsamında bulunmuş öğrencilerin, Türkiye'ye ve Türklere ön yargılardan bağımsız ve sempati ile yaklaşmakta oldukları görülmüştür.

Katılımcılar, Erasmus+ faaliyeti esnasında derslerin bazı bölümlerinde, düzenlenen kültürel etkinliklerde ve Polonyalı öğrenciler ile geçirdikleri zaman dilimlerinde Türkiye'yi, Türk kültürünü ve geleneklerini anlattıklarını ifade etmişlerdir. Bu karşılıklı iletişim ile gerçekleşen kültürel paylaşımlar sonrasında, Polonyalı öğrenciler doğru bildikleri yanlışlar konusunda aydınlandıklarını ve ön yargılarının büyük ölçüde yıkıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcı öğrenciler, Polonya'da gerçekleştirdikleri Erasmus+ faaliyetinde kendi ülkelerinin yerel temsilcileri gibi hareket etmişlerdir. İletişim kurdukları kişilere ulusal değerlerimizi yüz yüze anlatmış ve anında geri bildirim alabilmişlerdir. Katılımcılar birer kültür elçisi olarak ülkenin değerlerini, tarihini, kültürünü, politikalarını yansıtmış ve iyi bir uluslararası imaj oluşturmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda, katılımcı öğrencilerin Polonya'da gerçekleştirdikleri Erasmus+ değişim programı yurttaş diplomasi olarak değerlendirilmektedir.

Değişim programları, ülke imajını geliştirmeye yönelik bir strateji çerçevesinde uygulandığı takdirde, yurttaş diplomasisi olarak daha etkin bir şekilde kullanılabilir, kamu diplomasisine ve dış politikaya daha iyi hizmet edecektir. Dolayısıyla Yurttaş diplomasisinin önemi ve bu faaliyetlerin yurt dışına giden öğrenciler tarafından daha da artarak yapılması ve önemsenmesi konusunda üniversiteler tarafından çeşitli eğitim ve bilgilendirici etkinliklerin veya seminerlerin yapılması önem taşımaktadır. Her yurt dışına giden öğrencinin, birer gönüllü elçi misyonuyla Türkiye'yi tanıtmak ve Türkiye'nin imajının Avrupa ve dünya kamuoyunda yeniden inşası için çalışması gerektiği bilincini elde etmesi gerekmektedir. İnternet ve sosyal medya platform ve araçlarının gelişmesine rağmen pazarlama araştırmalarından da bilindiği gibi halen etkili tanıtım ve reklam faaliyetleri yüz yüze yapılan iletişimle gerçekleşmektedir. Dolayısıyla burada yurt dışına gönderilen öğrencilere çok fazla sorumluluk düştüğü de bilmesi gereken önemli bir husustur.

Kaynakça

- Anholt, Simon (2015) Public Diplomacy and Competitive Identity: Where's the Link? G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 189-208). New York: Peter Lang.
- Bochner, S., & Anli, B. M. (1977) *Friendship Patterns of Overseas Students. International Journal of Psychology*, 12(4), 277-294.
- Brown, Eleanor; Mcgrath, Simon; Morgan, W. John (2010) "Education, Citizenship and New Public Diplomacy in the UK: What is Their Relationship? *Citizenship, Social and Economics Education*", 8, 73-83.

- https://www.researchgate.net/publication/247874430_Education_Citizenship_and_New_Public_Diplomacy_in_the_UK_What_is_Their_Relationship. Erişim tarihi: 07.09.2019
- Chigas, Diana (2003). BI/ MBI Sections BI/ CRInfo Knowledge Base. 06 29, 2019 tarihinde [Beyond Intractability: https://www.beyondintractability.org/essay/track2_diplomacy](https://www.beyondintractability.org/essay/track2_diplomacy) adresinden alındı
- Cull, Nicholas J. (2009) *Public Diplomacy Before Gullion*. N. Snow, & P. M. Taylor içinde, *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York: Routledge.
- Cull, Nicholas J (2009) *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı.(t.y.). <http://www.mfa.gov.tr/-turkiye-polonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>. Erişim tarihi: 13.10.2019.
- Ekşi, Muharrem (2018) *Kamu Diplomasisi ve AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası*. Ankara : Siyasal.
- Türkiye Ulusal Ajansı. (t.y.) <http://ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1>. Erişim tarihi: 24.09.2019.
- EuropeanCommission. (Ocak 2019) Erasmus+, Resourcesand tools, Documents, Erasmus+ Annual Report Factsheets Turkey. (2019, 01 24). European Commission. Erişim tarihi: 24.01.2019
- EuropeanCommission (Ocak 2019) Erasmus+What is Erasmus+?, Statistics, Statistical annex . Belçika: EuropeanCommission. Erişim tarihi: 24.01.2019
- European Student Network. (t.y.) <https://esn.org/history>. Erişim tarihi: 27.09.2019
- Figes, Orlando (2012) *Kırım, Son Haçlı Seferleri*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Golan, Guy J. (2015) An Integrated Approach to Public Diplomacy. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 417-440). New York: Peter Lang.
- Karadağ, Haluk (2016) *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel.
- Ki, Eyun-Jung (2015) Application of Relationship Management to. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 93-108). New York: Peter Lang.
- Kim, Jangyul Robert (2015) Application of Issues and Crisis Management to Public Diplomacy. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 109-130). New York: Peter Lang.
- Kochhar, Sarabdeep K.; Molleda, Juan-Carlos (2015) *The Evolving Links Between International Public Relations and Corporate Diplomacy*. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 51-72). New York: Peter Lang.
- Mueller, Sherry Lee (2009) A Half Century of Citizen Diplomacy: A Unique Public Private Sector Partnership. *The Ambassadors Review*. 06 29, 2019 tarihinde https://s3.amazonaws.com/caa-production/attachments/100/C_Pages_46to50_Mueller.pdf?1366918867 adresinden alındı
- Nye, Joseph (2005) *Soft Power*. New York: Public Affairs.
- Nye, Joseph (2017) *Yumuşak Güç*, Çev R. İ. Aydın, Ankara: BB101.

- Publications Office of The European Union. (2019). <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/519aa03d-1f0b-11e9-8d04-01aa75ed71a1>: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/519aa03d-1f0b-11e9-8d04-01aa75ed71a1>. Erişim tarihi: 24.01.2019
- Sancar, Gaye Aslı. (2012) *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta.
- T. Signitzer, Benno H.; Coombs, Timothy (1992) Public Relations and Public Diplomacy: Conceptual Covergences. *Public Relations Review*, 18(2): 137-147.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). <http://www.mfa.gov.tr/polonya-kunyesi.tr.mfa>. Erişim tarihi: 13.10.2019
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). <http://www.mfa.gov.tr/polonya-kunyesi.tr.mfa>. Erişim tarihi: 18.10.2019
- Türkiye Ulusal Ajansı. (t.y.). <http://ua.gov.tr/kurumsal/ba%C5%9Fkanl%C4%B1k>. Erişim tarihi: 02.10.2019
- Ünal, Uğur (2017) *Kamu Diplomasisi Açısından Kırgızistan'da Türkiye Algı Araştırması*. Intermedi International e-Journal, 4(6), 155-187.
- Vibber, Kelly; Kim, Jeong-Nam (2015) *Diplomacy in a Globalized World: Focusing Internally to Build Relationships Externally*. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 131-146). New York: Peter Lang.
- Wrigley, Brenda (2015) *Tenets of Diversity: Building a Strategy for Social Justice in Public Diplomacy*. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 379-396). New York: Peter Lang.
- Yang, Aimei (2015) *Soft Power, NGOs and Virtual Communication Network: New Strategies and Directions for Public Diplomacy*. G. J. Golan, S.-U. Yang, & D. F. Kinsey içinde, *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (s. 297-314). New York: Peter Lang.
- Yıldırım, Ali, ve Şimşek, Hasan (2016) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, Gonca. (2015) *Kültürel Diplomasi Ekseninde Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Beta.
- Zırh, Besim Can (2008) Erasmus Kuşağı ve Gurbet Hasreti. *Birikim* (230-231), s. 143-150.